

небезпеки або ворожого світу. У задоволенні цієї потреби дитина повністю залежить від своїх батьків. І якщо батьки виявляють справжню любов, тепло, турботу у відношенні до дитини, тим самим задовольняється її потреба в безпеці, і як результат – формується здорова особистість. В іншому випадку, на думку К. Хорні, досить ймовірний патологічний розвиток особистості [6].

Отже, можна підсумувати, що під агресією слід розуміти будь-які дії, які заподіюють або мають намір завдати шкоди іншій людині, групі людей або тварині, а також заподіяння шкоди взагалі всякому неживому об'єкту. Агресію можна розглядати як біологічно доцільну форму поведінки, яка сприяє виживанню й адаптації. З іншого боку, агресія розцінюється як зло, як поведінка, що суперечить позитивній сутності людей.

Важливу роль у становленні агресивної поведінки грають процеси навчання і виховання. Було встановлено зв'язок між батьківським покаранням і агресією в дітей. Агресивні діти, як правило, виростають у сім'ях, де дистанція між батьками і дітьми величезна, де мало цікавляться розвитком дітей, де не вистачає тепла, розуміння, турботи і ласки, ставлення до прояву дитячої агресивності байдуже або поблажливе, де в якості дисциплінарних впливів замість турботи і терплячого пояснення волюють силові методи, особливо фізичні покарання.

Дитяча агресивність проявляється вже в ранньому віці і виступає засобом досягнення бажаного. Батьки на даному етапі відіграють велику роль у попередженні агресивної поведінки дитини, де, в основному, і формується така поведінка, потім воно переноситься в суспільне середовище.

Список використаних джерел:

1. Балакирев А.Г. Отрицательные переживания у детей / О.Г. Балакирев // Журнал практического психолога. – 1996. - № 1. – С.23.
2. Берон Р. Агрессия / Р. Берон. – СПб. : Питер, 2002. - 345 с.
3. Большая книга детского психолога / О.Н. Истратова, Г.А. Широкова, Т.В. Эксакусто. – Ростов н/Д. : Феникс, 2008. – 568, [1] с. : ил. – (Психологический практикум).
4. Егошкин Ю.В. Диагностика и коррекция агрессивного поведения у детей дошкольного возраста. Автореф. дисс. канд. психол. наук / Ю.В. Егошкин.- М., 1995. - 26 с.
5. Паренс Г. Агрессия наших детей [Aggression in our children] / Генри Паренс. – Москва : Форум, 1997. – 160 с. : ил. – (Детская психология) .
6. Реан А.А. Агрессия и агрессивность /А.А. Реан // Психологический журнал. – 1996. – № 5. – С. 3 - 18.

УДК 373.2.015.31:159.954

*Микуліна Антоніна Костянтинівна,
ст. викладач кафедри теорії
та методики дошкільної освіти,
Гринчук Софія Анатоліївна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні виняткового значення набуває питання становлення творчої особистості, вивільнення та розвиток її здібностей, організації навчально-виховного процесу, який вирішував би питання творчості як важливого компонента розвитку особистості.

Вивчаючи наукову літературу, а також програми виховання дітей дошкільного віку можна визначити загальні особливості становлення творчої особистості дитини дошкільного віку.

Поняття «творчість» широко використовується в повсякденному житті та у науковій літературі.

У психолого-педагогічній літературі вказується, що творчість як складна інтегративна діяльність має свою структуру й включає в себе:

- процеси творчої діяльності (постановка задачі, формування задуму, реалізація задуму);
- продукт творчої діяльності [3].

Поряд із поняттям «творчість» вживається й «креативність». Креативність розглядається вченими як характеристика творчого потенціалу особистості. За словником термінів «Дошкільна освіта», «креативність - це рівень творчої обдарованості, що складає досить стійку характеристику особистості». Отже, поняття «творчість» та «креативність» характеризують особистість [1].

Творчість – це особливий вид активності нерегламентованого – перетворювального характеру.

Креативність – це загальна здібність дитини її здатність до творчості, вона є одною із базових якостей особистості, це комплекс інтелектуальних та особистісних особливостей, які сприяють становленню і прояву творчості [2].

Серед багатьох педагогічних проблем належить і проблема творчості, креативності життя як творчого сходження до свого найвищого «Я». Першорядними компонентами творчого процесу є прояви дошкільником оригінального, інтуїтивного, непередбачуваного, мимовільного, неусвідомлюваного, імпульсивного, другорядними – прояви логічного, рефлексивного, довільного, мотивованого, усвідомленого. Єдність закладеного природного та набутою дитиною – це база для розвитку та збагачення її творчого потенціалу.

Якщо дошкільник творчо ставиться до всіх сторін життя, він наповнює кожний його момент вчинковим змістом.

Характеризуючи активність дошкільника в усіх видах діяльності (ігровій, предметно-практичній, навчальній, спілкуванні), та формах активності (фізичній, соціальній, моральній, емоційній, пізнавальній, мовленнєвій, художній) слід кваліфікувати як більш або менш творчі. Отже, творчість є активністю дитини спрямованість на створення нового продукту в нерегламентованій жорсткими умовами ситуації.

Зважаючи на психологію особистості дитини дошкільника, не можемо не зупинитися на особливостях розвитку творчих здібностей у дошкільників.

Аналіз літератури показав, що науковці по-різному трактують поняття «творчі здібності». Т. Равлюк, Т. Москалець, С. Баган, Е. Зверева розглядають творчі здібності, як синтез властивостей особистості, які характеризуються ступеню відповідності певного виду творчої діяльності вимогам до неї, та зумовлюють результативність такої діяльності [3].

К. Цюлковський визначає творчі здібності як продукт саморуку, самостійного розв'язання задач і питань, самостійного розкриття закономірностей і зв'язків між предметами і явищами, продукт роботи мозку на шляху «від відкриття істин, усім відомих, до відкриття істин, нікому невідомих».[1]

В. Рогозіна вважає, що творчі здібності є особливим видом розумових здібностей, які виражаються в умінні породжувати мислительну діяльність за межами вимог, відхилятися під час мислення від традиційних норм, генерувати різноманітні оригінальні ідеї та знаходити способи їх практичного вирішення [4].

Цікавими є дослідження американських педагогів та психологів, зокрема Торренса, автора системи вимірювання творчих здібностей. Він повідомляє, що спадковість не є найважливішим показником творчої продуктивності. На основі своїх досліджень він стверджує, що формування творчого характеру залежить більше від сім'ї, яка здатна розвинути, або знищити творчий потенціал дитини ще у дошкільному віці. Тому великого

значення набуває система виховання творчих здібностей як у сім'ї, так і у дошкільних та шкільних закладах освіти [2].

Як вказує Л. Паламарчук, творчість є напруженою роботою, якій передують тривалий період накопичення вражень про навколишній світ, сприйняття, аналізу явищ, подій, усвідомлення власного ставлення до них. Для дитини-дошкільника пізнання довколишнього світу складає сенс її життя, творчість є ніби побічним продуктом цього пізнання [3].

Аналіз праць науковців дозволяє стверджувати, що:

- творчі прояви у дитини спостерігаються досить рано. Але, на жаль, наука не має достатньо повної характеристики творчих проявів дитини раннього віку. Зумовлене це насамперед тим, що кожна дитина індивідуальна, отже, творчі прояви в кожній окремій дитині будуть притаманні тільки цій дитині, хоча, безумовно, є й типові творчі прояви, характерні для дітей-дошкільників;

- і у творчій, і у будь-якій іншій діяльності дитині властиві всеохоплююча допитливість, дослідження світу: «Що це таке?», «Хочу все знати!». Пізнавальна активність дитини спрямована не тільки на пізнання окремого предмета чи явища, а й на розпізнання його устрою, причини, мети, призначення, способу використання. Пізнавальний інтерес є важливою складовою пізнавальної активності. Він зростає в процесі накопичення дитиною досвіду пізнавальної діяльності, що також виявляється у дитячій творчості;

- дитині властивий потяг до казок, віршів, музики, картин, загалом - до мистецтва. Однією з характерних рис дитини раннього та дошкільного віку є відчуття прекрасного, прагнення до красивого. З народження дитину приваблюють ритмічні рухи, музичні звуки, яскраві кольори, виразна міміка, голоси дорослих та дітей. Поступово у неї формується естетичне сприйняття, яке стане основою, «матеріалом» для творчої діяльності;

- дитяча творчість, як правило, пов'язана з грою. Гра є провідною діяльністю дитини дошкільного віку, а отже - й «веде» за собою розвиток дитини. Через гру, експериментування, творчість іде пізнання дитиною навколишнього світу. У грі дитина робить спроби знайти своє місце у житті;

- творчість вимагає створення певних умов, за яких дитина почуватиметься вільною від впливу дорослого;

- креативність є однією з базових характеристик дитини дошкільного віку, що характеризує активну позицію особистості, готовність ухвалювати миттєві рішення, допитливість, здатність коментувати процес та результати діяльності, стійку мотивацію досягнень, розвинену уяву, а також здатність до створення творчого образу, який характеризується оригінальністю, варіативністю, гнучкістю та рухливістю. Дитяча творчість - своєрідна сфера дитячого життя [2].

Сучасні дослідження свідчать про те, що формування дитячої творчості відіграє найважливішу роль у становленні повноцінної особистості, розвитку здібностей дитини, її потреб і мотивів поведінки. На думку Н. Поддякова, основою творчої активності дошкільників є особлива структура знань і розумових дій, яка забезпечує багатоплановість взаємодії нових знань, що тільки формуються, зі знаннями, наявними в минулому досвіді дитини [4].

Розвиток творчих здібностей дитини - справа складна й вимагає насамперед знання дитячої індивідуальності. Творчі здібності формуються в процесі діяльності, можливим стає формування загальних психолого-педагогічних умов для їх розвитку:

1. Щоб сформувати творчі здібності, дитині необхідно накопичити якнайбільше вражень про навколишній світ під час виконання різних видів діяльності.

2. Іноді діти не можуть самі визначити, що їм дійсно подобається. Щоб визначити це, спостерігайте за дитиною, коли вона діє самостійно.

3. Для розвитку творчості необхідно створити відповідні умови, що впливають на позитивний емоційний стан та спричиняють прояву у дошкільників розумової активності.

4. За В.Сухомлинським: «Дітям не треба багато говорити, не слід багато їм розповідати, слово - не цяцька, а словесне пересичення - одне з найшкідливіших пересичень. Дитині треба не тільки слухати слово вихователя, але й мовчати; в цю мить вона думає, осмислює почуте й побачене». Обережно, лагідно, ненав'язливо підтримуйте прагнення дитини до творчості.

5. Відповідайте на численні дитячі запитання. Підтримуйте бажання дитини пізнавати навколишній світ, особливо заохочуйте цікаві та глибокі запитання дітей. Час від часу залишайте дитину на самоті.

6. Навчіть дитину поважати іншу точку зору, пояснивши, що таке ставлення є необхідною умовою для того, щоб оточуючі поважали думки дитини. Навчіть дитину керувати негативними емоціями й не піддаватися поганому настроєві. Вчіть її помічати добре й красиве у житті.

7. За В.Біанкі, збережіть у своїй душі дитину: безпосередність, доброзичливість, чистоту думок, мрію, довірливість, казку, захоплення від відкриття світу, доброту [3].

Можна зробити такі висновки: на сьогоднішній день не має однозначного визначення творчих здібностей та єдиного підходу до їх структурування. Проте, більшість науковців вважають, що творчі здібності – це індивідуально-психологічні властивості особистості, що характеризується здатністю до нестандартного, оригінального бачення світу, високим рівнем інтелекту, зумовлені певною мотивацією, достатньою пізнавальною активністю та гнучкістю психіки. Творча особистість характеризується прагненням до нових рішень існуючих проблем, розвинутих інтуїтивним, творчим мисленням, винахідливістю.

Для розвитку творчих здібностей та виявлення його динаміки необхідно керуватись показниками креативності особистості, якими, на наш погляд, є: новизна, продуктивність та гнучкість мислення, оригінальність думки; фантазійність; мотиви, творча самостійність, стійка потреба в застосуванні творчих здібностей в діяльності; прагнення до самовдосконалення, свідомого розвитку і формування власних здібностей до творчості.

Список використаних джерел:

1. Нікітін Б.П. Виникнення і розвиток творчих здібностей / Б.П. Нікітін // Рад. шк. – 1994. - №4.- С.20-22.

2. Позиненко С.М. Розвиток творчих здібностей / С.М. Позиненко - Видавнича група «Основа», Х.-2007.

3. Черепковська Н.І. Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей / Н.І. Черепковська // Обдарована дитина. –2006. - №1. – С. 18-21.

4. Чорна Л.Г. Психологія забезпечення розвитку творчих здібностей дітей / Л.Г.Чорна // Психологічна газета.- 2001. - №2.– С.42-46.

УДК 373.2.091.

*Михайлова Катерина Василівна,
ст. викладач кафедри теорії та
методики дошкільної освіти,
Савченко Любов Андріївна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДО ДНЗ

Дитинство – це особлива субкультура, яка функціонує за самобутніми законами, має свою систему цінностей, утверджує власний стиль життя, часом недоступний поглядам та розумінню дорослої людини, відрізняється необтяженістю стереотипами, характеризується своєрідною ментальністю, демонструє специфічні особливості пізнання навколишнього

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>